

הנחיה חדשה של פרקליט המדינה - הודעת אזהרה או הבהרה לחשוד שהתיק נגדו נסגר

פרקליטות המדינה פרסמה לאחרונה הנחיה חדשה שמטרתה להסדיר את הודעת האזהרה או ההבהרה לחשוד שהתיק נגדו נסגר. מטרת ההנחיה היא להתוות את מדיניות התביעה בעניין השיקולים לאזהרת חשוד לאחר שהוחלט לסגור נגדו את התיק, או למתן הבהרה אודות פליליות מעשה מסוים. ההנחיה עשויה לכלול אזהרה לחשוד כי באם יתקבלו תלונות נוספות או יעלו חשדות נוספים נגדו בעתיד, בקשר לעניינים דומים, התביעה רשאית תהא להעמידו לדין פלילי בגין אותם חשדות ואף לשקול לפתוח את התיק שנסגר מחדש ולצרפו להליך המתנהל.

הנחייה מספר 1.13 שפרסם פרקליט המדינה שי ניצן בתאריך ה-15 לדצמבר 2016, גובשה בכדי לתאם בין גורמי האכיפה השונים את נושא אזהרות חשודים לאחר שהוחלט לסגור נגדם את התיק הפלילי בעילה של היעדר עניין לציבור או היעדר ראיות מספיקות. ההנחיה פורסמה במסגרת עבודת מטה מקיפה שייעודה הוא לעדכן את כלל ההנחיות הקיימות ולהכין הנחיות חדשות בכמה נושאים שטרם הוסדרו.

אופיה ומהותה של הנחיית פרקליט המדינה מספר 1.13

מטרתה של ההנחיה החדשה היא להוות אפקט מרתיע כלפי החשוד ולהבהיר לו כי ניתן יהיה לפתוח את התיק בשנית אם יתקבלו בעתיד תלונות או חשדות בנוגע לעניינים דומים. התובע אף יהיה רשאי לשקול את פתיחת התיק מחדש ולהעמיד את החשוד לדין פלילי בגינו. ההנחיה מוסיפה כי במקרים אחרים תשלח החשוד הבהרה כי המעשה שנחשד בו מוגדר כמעשה פלילי.

במידה וקצין החקירות או התובע המשטרתי מצאו שיש מקום להזהיר את החשוד לאחר שהחליטו לסגור את התיק בעילה של חוסר עניין לציבור, תתווסף פסקת אזהרה למכתב שהמשטרה תשלח לו בדבר סגירת התיק.

במידה והוחלט לסגור את התיק בעילה של חוסר ראיות מספיקות, התובע ישקול לצרף פסקת הבהרה להודעה בדבר סגירת התיק, בה יפורט כי מעשיו עוררו חשד לפלילים. הוספת הפסקה דנן תיעשה רק כאשר יש להבהיר לחשוד כי המעשים המיוחסים לו מהווים עבירה פלילית בגין ישנה אופציה כי יועמד לדין או אם ישנו מקום לחידוד הדבר בכדי לצמצם את הסיכויים שיבצע עבירות כגון אלו בעתיד.

ההנחיה קובעת כי יש לצרף פסקת הבהרה בעבירות שבגין העמדה לדין היא יחסית נדירה, בעבירת העלבת עובד ציבור וכדומה ובמידה וישנו צורך להבהיר לחשוד כי מעשיו הם פליליים שבגין יכול הוא לעמוד לדין. לדוגמה, כאשר ישנו חשד ממשי לאלימות במשפחה, אך כיוון שהנפגע לא משתף פעולה - אין מספיק ראיות, ובמקביל החשוד האלים אינו מפנים כי אם הייתה תשתית ראייתית מוצקה נגדו עשוי היה לעמוד לדין פלילי, יהיה מקום להוסיף הודעת הבהרה.

מנגד, אם מעשיו של החשוד מגבשים באופן ברור עבירה פלילית והדבר מובן וברור דיו לחשוד אין צורך במשלוח הבהרה. כמו כן, יש לבחון לעומק את מאפייני העבירה ואת עוצמת הראיות נגדו. במידה וקיים חשש להישנות המקרים וכשהתשתית הראייתית חזקה - הנטייה לשלוח מסר הבהרה תגבר.

מהן המטרות העיקריות למשלוח הודעת אזהרה או הבהרה לחשוד שהתיק נגדו נסגר?

מטרתה העיקרית של שליחת אזהרה/הבהרה הינה להעביר לחשוד מסר מרתיע לגבי אירועים שיש חשש להישנותם. כמו כן, ההנחיה מחדדת נורמה פלילית מסוימת ומבהירה לחשוד כי למרות שהתיק נגדו נסגר, עלול הוא להיפתח בשנית בהתאם לנסיבות.

מהם השיקולים שינחו את התובע בהחלטתו לשלוח הודעת אזהרה לחשוד?

במידה והתובע מצא כי יש מספיק ראיות להעמדה לדין אך יחד עם זאת סבר כי יש לסגור את התיק בעילה של חוסר עניין לציבור, יקבע אם יש לצרף הודעת אזהרה בעניין סגירת התיק, מפני הישנות של מעשים דומים בעתיד וכן הודעה המפרטת כי במקרים מסוימים התיק שנסגר ייפתח מחדש. הנסיבות שיהוו שיקול תומך במתן אזהרה הם:

1. נסיבות ביצוע העבירה וסוג העבירה: הללו יקבעו את החשש מפני ביצוע עבירות דומות בעתיד כדוגמה עבירות כלכליות או עבירות הנעשות מתוך מניע אידיאולוגי שמעצם טיבן מעלות חשש מפני הישנותן.

2. חשש להסלמה: עבירות להן קיים חשש להסלמה לדוגמה עבירות שמבוצעות על רקע סכסוך שהמניע לביצוען טרם הוסר.

3. עבירות במסגרת יחסים קרובים: שיקול תומך במתן אזהרה יהיה בעבירות שנעשות במסגרת של מערכת יחסים שממשיכה להתקיים וכשבוצעו כלפי אדם קרוב כדוגמת עבירות אלימות במשפחה או עבירות איומים.

4. עבירות נגד חסרי ישע או בעלי מוגבלות: בעבירות שנעשו נגד בעלי מוגבלות או חסרי ישע, ישנו צורך מוגבר באזהרה בשל חוסר היכולת של הקרבן להתלונן או להתנגד למעשים וכן בשל החשש שהעבירות יחזרו על עצמן בעתיד מבלי שהדבר ידווח לרשויות האכיפה והחוק.

5. חוסר הבנה כי המעשה מהווה עבירה פלילית: במידה ועולה חשש כי אין החשוד מבין כי מעשיו מהווים עבירה פלילית, יש צורך בשליחת הודעת אזהרה שתבהיר את העניין.

מהם השיקולים שינחו את התובע בהחלטתו לשלוח הודעת הבהרה לחשוד?

במידה והתיק נגד החשוד נסגר בעילה של חוסר ראיות מספיקות, התובע י שקול אם יש לצרף פסקת הבהרה להודעה בעניין סגירת התיק בה יפורט כי במעשיו יש חשד לעבירה פלילית. ההנחיה קובעת כי הוספת פסקה מעין זו תיעשה במשורה ולאחר שקלול הקריטריונים להלן:

1. בתיק שנסגר מחוסר ראיות, פסקת הבהרה תישלח כאשר בקרב הגורם שסגר את התיק מתעורר צורך להבהיר לחשוד כי מעשיו המיוחסים לו הינם פליליים וכי יש אפשרות שיעמוד לדין בגינם. כמו כן, מסר ההבהרה יישלח כאשר מתעוררת החשיבות לחדד לחשוד נורמה פלילית מסוימת בכדי לצמצם את הסיכוי שיבצע בעתיד עבירות דומות. גם אם מעשיו של החשוד ברורים לו היטב, יש לשקול את השיקולים הבאים ולא לשלול את התווספותה של פסקת הבהרה באופן אוטומטי:

א. מאפייני העבירה: כשקיים חשש גדול כי המעשים יחזרו על עצמם בעתיד כמו באירועים של אלימות במשפחה, בסכסוכי שכנים וכיוצא בזה, הנטייה לשלוח הבהרה לחשוד תגבר.

ב. עוצמת הראיות בתיק: הנטייה לשלוח הבהרה לחשוד תגבר כאשר הראיות נגד החשוד חזקות וקרובות מאוד לחצות את הרף הראייתי שנדרש להעמדה לדין.

2. את הודעת הבהרה ניתן לשלוח גם במקרים בהם לדעת התובע נאספו ראיות מספיקות להוכחת אשמת החשוד, אומנם בסופו של דבר, בשל בעיות טכניות, לא ניתן היה להגיש כתב אישום. לדוגמה, במצבים בהם נמצאו ראיות מספיקות להוכחת האשמה, אך עקב תקלה, חומר ראיתי משמעותי הושמד או אבד, שבעדו כתב אישום לא יוכל להיות מוגש. גם במקרים בהם נוצרה בעיה ראייתית עקב חוסר שיתוף פעולה מצד עד משמעותי, ניתן יהיה לשקול לשלוח הבהרה מכיוון שבמידה מסוימת הדבר דומה למקרים שבהם התיק נסגר עקב חוסר עניין לציבור אך נאספו די ראיות.

3. הפרקליט ינחה את המשטרה להוסיף פסקת הבהרה להודעה שנשלחה לחשוד, במקרים בהם הוא מחליט לסגור את התיק אך סבור כי יש לשלוח את הפסקה דנן.

הוראות נוספות הנכללות בהנחיה החדשה

ההנחיה קובעת כי במידה ולאחר סגירת התיק נגד החשוד יוחלט לצרף פסקת הבהרה או אזהרה, הדבר ייעשה בכתב, ויתווסף להודעת הסגירה. במקרים מסוימים יהיה ניתן לחרוג מכלל זה ולהזהיר את החשוד בעל-פה אך רק באישור, שייכתב באופן מנומק, מקצין אח"מ מחוזי ומעלה או פרקליט בדרגת ממונה ומעלה או ראש לשכת תביעות או מנהל לשכה אזורית ברשות המיסים או ראש יחידת תביעות אחרת. עוד נקבע כי מהנימוקים שהללו יירשמו, יהיה ניתן לשנות מנוסח הבהרה או האזהרה או לשלוח לחשוד מכתב הבהרה או מכתב אזהרה בנפרד ממכתב סגירת התיק. בהינתן נימוקים המצדיקים זאת, ניתן יהיה לסטות מן האמור בהנחיה באישור ראש חטיבת התביעות במשטרה או יחידת תביעות אחרת או באישור פרקליט מחוז או משנהו. כמו כן, גם אם התביעה חזרה בה מכתב האישום, יחולו הכללים בהנחיה כאמור בהתאם לשינויים המתחייבים.

ההנחיה קובעת כי הגוף החוקר הרלוונטי יתעד ברישום במידה ולחשוד נשלחה הודעה אזהרה או הבהרה. כמו כן, נקבע כי ההנחיה כאמור לא תחול על חשוד שבעת ביצוע העבירה היה קטין. בעניינם של קטינים שליחת הודעת הבהרה או אזהרה תוסדר בהוראה נפרדת. בנוסף, ההנחיה מבירה כי אין לראות בה כחובה שמוטלת על התובע, אלא מטרתה היא להנחות את רשויות החקירה והתביעה הרלוונטיות.

דוגמאות לנוסח הודעת האזהרה או הבהרה

נוסח האזהרה:

הרינו להודיעך כי נאספו בתיק זה ראיות המספיקות לכאורה להעמדתך לדין פלילי אולם למרות זאת ובמכלול נסיבות העניין, הוחלט לסגור את התיק נגדך מבלי להגיש כתב אישום הננו להתריע בפניך מפני חזרה על מעשים דומים ולהזהירך כי אם יתקבלו תלונות נוספות או יעלו חשדות נוספים נגדך בעתיד, בקשר לעניינים דומים, הדבר עלול להביא להעמדתך לדין בגין אותם חשדות, והתובע יהיה רשאי אף לשקול את פתיחת התיק הנוכחי מחדש ולבחון אפשרות העמדתך לדין פלילי גם בתיק זה.

נוסח הבהרה:

הרינו להודיעך כי תיק החקירה שנפתח נגדך נסגר בשל חוסר בראיות מספיקות למען הסר ספק נבקש להבהיר כי המעשים בהם נחשדת, מהווים לדעת התביעה עבירה פלילית בשל כך מצאנו לנכון להבהיר לך כי אם יתקבלו תלונות נוספות או יעלו חשדות נגדך בעתיד, בקשר לביצוע מעשים דומים, ובחקירה ימצאו ראיות מספיקות לביצוע אותם המעשים, עלול הדבר להביא להעמדתך לדין פלילי בשל אותם חשדות.

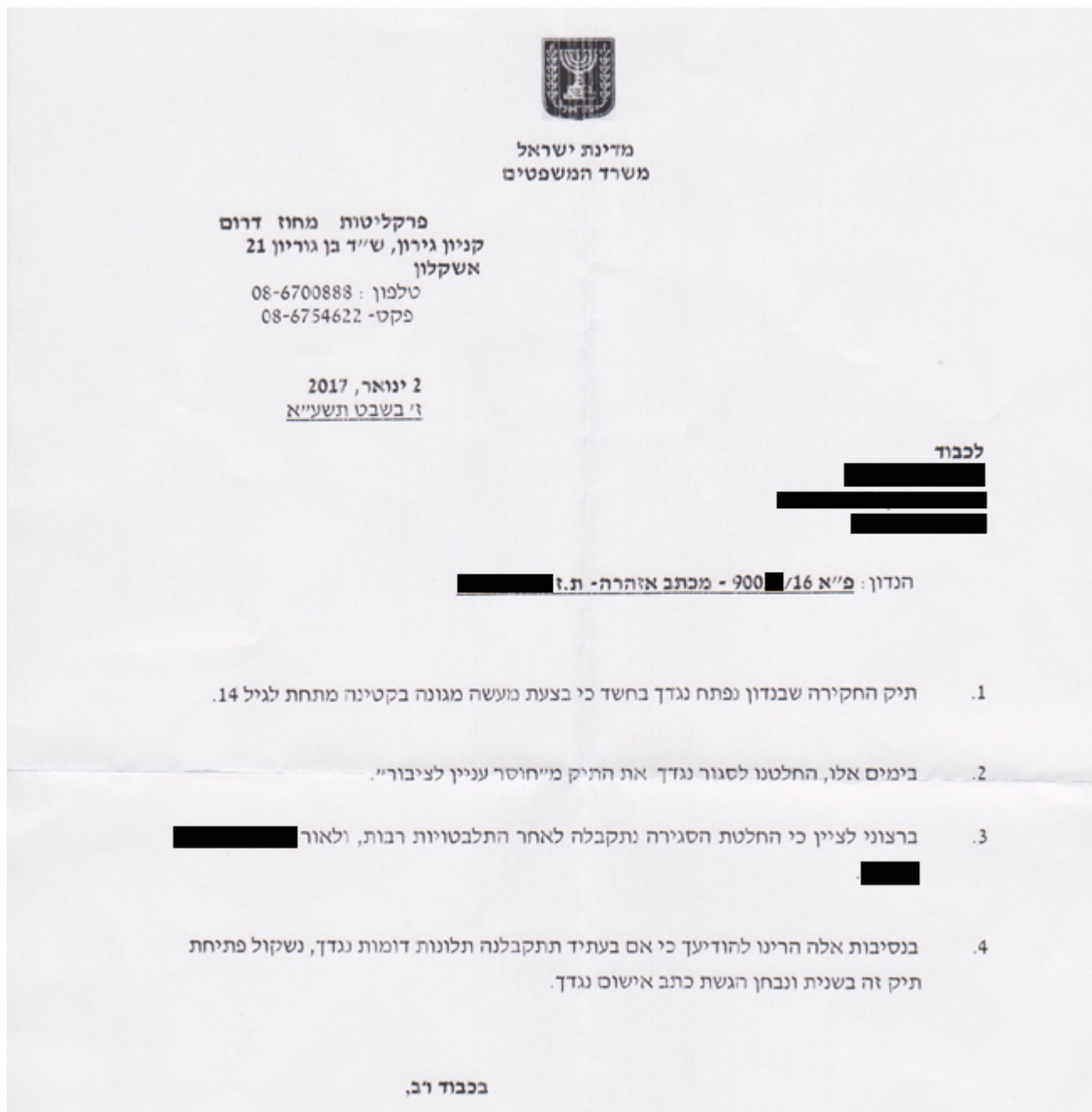
להלן דוגמא להודעת אזהרה מטעם פרקליטות דרום שנשלחה למשרדנו בעניינו של לקוח המשרד:

25/05/2020

077-5006206

052-6885006

הנחיה חדשה של פרקליט המדינה - הודעת אזהרה או הבהרה לחשוד שהתיק נגדו נסגר

להלן הנחיית פרקליט המדינה מספר 1.13 הודעת אזהרה או הבהרה - לחשוד שהתיק נגדו נסגר:

הורדת הנחיית פרקליט המדינה מספר 1.13